

Narodne Novine izdane svaki dan četiri godišnje i svake godine po dva broja. Predplaćiti za Zagreb: za 1 mjesec . . . 2 K - 10; za 3 mjeseca . . . 4 K - 25; za 6 mjeseci . . . 8 K - 50; za 1 godinu . . . 14 K - 100. Za obilježje u koštu 40 št. više sadržaj više.

NARODNE NOVINE.

U Zagrebu u subotu 4. lipnja 1910.

pre-pao
ga
jo rekao, da ga je poslao njezin suprug, neka mu izruči iz štale konja, kojega će on odvesti u grad, jer da . . .

Kaptol. Danas na njezinu mjestu stoji kip blažene Gospe.

Tri slike prikazuju nam Zagreb oko 60-tih godina 19. vijeka. Gledamo grad sa Strossmajerova šetališta prema jugu i iz toku, pak cijeli grad sa savske strane. Ko lika li promjena do danas!

Lijepi tableau prikazuje nam veliku poplavu godine 1898. Spremište tramvaja, gospodarske zgrade milosrdnica na Savskoj cesti, sve je to poplavljeno.

Drugi tableau opet prikazuje nam Zagreb u svečanom ruhu god. 1895. prigodom boravka Njeg. Veličanstva kralja u Zagrebu.

U sredini do prozora stoji urna, spomenik majke dra. Ljudevita Gaja, dičane Ljuboslave Gaj. Taj spomenik stajao je na njezinom grobu kod sv. Jurja, a kad su dne 22. kolovoza godine 1909. preneseni smrtni ostatci Ljuboslave Gaj na centralno groblje, prenesen je spomenik taj u gradski muzej.

Predmeti, što su izloženi u pobočnoj sobi (lievo), mnogo su vrijedniji. Gotovo svi se nalaze u lijepim ukusnim vitrinama, koje se redaju naokolo uz zid.

(Svršit će se.)

Pokrajina.

U Zagrebu, 4. lipnja.

Nadvojvoda Leopold Salvator u Varaždinu.

U Varaždinu, 2. lipnja. (Dopis.)

U prošli ponedjeljak, točno u 9 sati na večer, stigla je u Varaždin zagorskom željeznicom Njegova e. i kr. Visost prejasni gospodin nadvojvoda Leopold Salvator, da kao nadzornik topničtra pregleda ovdješnju topničku pukovnicu. Prije nego je stigao vlak, skupili su se na kolodvorskom Perronu gg. kr. podžupan dr. Milan Brezinšćak u bogatoj narodnoj gali, kr. vladin povjerenik za grad Varaždin Stjepan pl. Peičić, župnik varaždinski Makso Kolarić, županijski tajnik G. Kulčar, grad. kapetan Antun Antunović i upravitelj kotarske oblasti varaždinske Emil Jelić. Čim je vlak stao, izišao je iz salonskih kola prejasni nadvojvoda u pratnji svoga pobočnika pukovnika Weignera. Kr. podžupan dr. Brezinšćak pozdravio je najsmjernije Njeg. e. i kr. Visost u ime cjelokupnog pučanstva županije varaždinske i stavio se na raspolaganje, moleći za daljnje visoke odredbe.

Njegova Visost najljubeznije se je zahvalila za pozdrav, na što je kr. vladin povjerenik pl. Peičić prejasnog nadvojvodu u ime kr. slob. grada Varaždina srdačnom dobrodošlicom pozdravio, za koju se je prejasni gospodin nadvojvoda najmilostivije zahvalio. Rukovavši se i prozborivši nekoliko riječi sa svakim nazočnim građanskim funkcionarom, izišao je u njegovoj pratnji čekaonicom I. razreda pred kolodvor, gdje ga je već od 8 sati željno očekivalo više hiljada Varaždinaca, da ga kao svoga staroga znanca vide i pozdrave. Čim se je prejasni nadvojvoda ukazao, zacrilo je iz hiljade muških i ženskih grla gromovito i dugotrajno »Živio!« Glasba domaće građanske garde zasvirala je kraljevku.

Zapovjednik e. kr. poveljene građanske garde u Varaždinu, koja je uz naročitu dozvolu u podpunom broju u svečanju uniformi izašla pred prejasnog nadvojvodu, kao svoga pokrovitelja, predao je prijavak, nakon čega je prejasni nadvojvoda gardu pregledao. Kada mu je zapovjednik garde u prijavi rekao, da garda sastoji od 120 momaka i 5 častnika, začudio se je prejasni nadvojvoda, da je garda brojno tako jaka, te je izjavio, da je to u cijeloj austro-ugarskoj monarhiji najjači i najljepši građanski kor.

Po tom se je odvezla Njegova Visost u sjajnoj kočiji do svratišta »k. Janjetn«, gdje su bili spremljeni konak i večera. Za vrijeme vožnje do svratišta bile su sve ulice prepune naroda, koji je oduševljeno prejasnomu nadvojvodu klicao »živio!« za što se je on ljubavno i milostivo po vojnički zahvalio. Ljepotice naše varaždinske obasipale su ga svježim i mirisnim cvijećem. Pred svratištem dočekali su prejasnog nadvojvodu stožerni častnici, svih mjestačkih četa, koji su mu pod vodstvom zapovjednika varaždinskog topničtra podpukovnika Kohla predstavljeni zajedno sa dedjelje-

temperatura	20 1 °C
Vlaga	75 %
Naoblaka	0
Vjetar	ESS
Oborina	— mm.

Opazke: Tlak zraka je pao. Temperatura se digla.
Prognoza: Liepo, toplo.

Zagrebački gradski muzej.

Zasluzna zamisao bivšeg našeg gradskog načelnika presv. g. dra. Milana A m r u š a, da se zasnjuje muzej grada Zagreba, oživtvoarena je onim časom, kad je dne 11. maja god. 1907. pod brojem 216. gradsko poglavarstvo u Zagrebu izdalo »Braći hrv. Zmaja« dekret, kojim joj se povjerava uređenje gradske knjižnice i muzeja u drevnoj gradskoj kuli »Kamenim vratima«.

Braća hrv. Zmaja latise se odmah posla, i već 7. decembra 1907. otvorena je bila gradska knjižnica, koja evo danas vrši svoju kulturnu misiju u životu grada Zagreba.

S muzejem bilo je nešto teže. Temelj zbirakama učinjen je predmetima, što su se našli u posjedu grad. poglavarstva. Šteta je golema, što se na osnutak gradskog muzeja nije mislilo bar prije kojih 25—30 godina, kad je još bilo mnogo historijskih predmeta u Zagrebu. Mnoštvo ovih pokupiše razni agenti i staretinari, te ih odnese u nepovrat u tudjinu. Ima istina još mnogo historijskih predmeta kod pojedinih građanskih porodica, ali ove je teško dobiti za muzej, jer se njihovi vlasnici teško diele od njih. Mnogo ih je opet došlo u zem. narodni muzej, što je prava sreća, jer bi bili inače za celo odputovali izvan Zagreba. Imamo ih barem u Zagrebu, a uprava grad. muzeja smjera, da učini od njih vjerne snimke, koji će se pohraniti u gradski muzej.

K spomenutim predmetima primljenim od gradskog poglavarstva pridošli su još mnogi drugi, koji su muzeju darovani, ili su opet kupljeni za muzej. Svi ovi predmeti poredani su u prostorijama muzeja, te su inventirani, a može ih svatko, tko želi, i vidjeti, i ako još muzej nije otvoren za javnost.

Ima tu veoma zanimljivih predmeta, koji ilustriraju drevnu prošlost našega glavnoga grada.

Podjimo, da razgledamo taj muzej.

Čim stupimo kroz željezne rešetke, kojima je hodnik prvoga kata odijeljen, evo nas u muzeju. Po zidu više razni planovi Zagreba počevši od god. 1854., iz kojih jasno razbiremo, kako se je grad postepeno razvijao. Gornji grad ostaje nepromijenjen, ali se zato širi doljnji prema jugu i zapadu; nastaju nove ulice i trgovi, Vlaška ulica napreduje prema Maksimiru, a po Jurjevskoj ulici, na Josipovcu i Pantovčaku redaju se zaselci.

Tri tableaux prikazuju nam Zagreb god. 1864. i 1888. Naročito je onaj od g. 1864. veoma zanimljiv. Dalje vidimo neke dielove i kuće grada, koje su porušene. Tako kuće Bakačeve ulice, Ružične ulice i jednoga diela Vlaške ulice, gdje danas stoje moderne palače. Vidimo slike stare vojarne u Petrinjskoj ulici, koja je u novije doba dobila skroz drugo lice, a naročito izgradnjom palače hipotekarne banke na Zrinjevcu.

Veoma će nas zanimati slika gornjega grada Zagreba, što ju je za vrijeme banovanja Sokčevićeva izradio Metelka. Tu vidimo gornji grad gledan s odzogo. Još vidimo stari stup B. D. M. na Markovu trgu, koji je bez traga nestao. Bio je od kamena, i nitko ne zna gdje je i kamo je dospio.

Slika stare kaptolske viećnice, pruža nam ugodan pogled na stari nekadašnji

Narodne Novine izlaze svaki dan osim nedjelje i praznika.
 Predplaća za Zagreb:
 za 1 mjesec . . . 3 K — št.
 za 3 mjeseca . . . 8 K — št.
 za 1 godinu . . . 24 K — št.
 Za dostavu u kuću 40 št. mjesечно više.
 Predplaća za izvanost:
 za 1 mjesec . . . 2 K 70 št.
 za 3 mjeseca . . . 8 K — št.
 za 1 godinu . . . 22 K — št.

Br. 126
 Uvjetima za oglašavanje
 Uredništvo, uprava i administracija
 Narodnih Novina
 Vlastitoj kući u Frakofonskoj
 ulici broj 26.
 Redakciji se ne vraćaju.
 Telefon uredništva broj 146.
 Telefon uprave broj 775.

od kojih je najviše na južnom
 od kojih je najviše na južnom
 od kojih je najviše na južnom

U gradskoj klaonici zaklano je pre-
 jučer i jučer: 1 bik, 39 volova, 33 krave,
 2 junca, 15 ovaca, 88 teladi, 153 svinje.

Meteorološka opažanja na observatoriji (Grič.)

(Motrenje dne 4. lipnja u 7 s. u jutro.)

Plak zraka	740.6 mm
Temperatura	17.4 °C
Vlaga	83 %
Naoblaka	9
Vjetar	ESS ₁
Oborina	— mm.

Opazke: Plak zraka raste. Temperatura je pala.
 Prognoza: Naginje još uvijek na grmljavinu.

Zagrebački gradski muzej. (Svršetak.)

U posebnom odjelu spremljene su uspomene na Gajevu majku. Vidimo tu kartice (Passiance), kojima se je ona zavaljala, pa u šali možda gatala buduću slavu svoga sina Ljudevita. Mali željezni križić nadjen je u njezinom grobu, a do njega su smotane tri vrpce, što su bile na viencima prigodom njezina prenosa na Mirogoj. Osim toga ima tu i nekoliko glazbotvorina iz njezinog posjeda. Nekoliko ih je od Visnera-Livadića u izvornom rukopisu glasbotvorca. Tu je i prvopis (original) Lisinskogov glazbotvorca: »Od Zagorja od prastara«, što ga je u facsimilu doniela »Prosvjeta« u prvom broju ove godine.

U velikoj vitrini osobito se ističu uspomene na naše staro kazalište. Ima tu nekoliko programa prvih hrvatskih predstava, pak i biljeti (ulaznice) iz vremena, dok je još njemački jezik gospodovao na našoj pozornici. Ove su iz vremena bana Gjulaja, a štampane su u njemačkom jeziku i na svaku pritisnut je banski pečat u crvenom vosku.

Vidimo zbirku plesnih redova, od kojih je najstariji s pravničkog plesa godine 1848. Možda će se ova zbirka komu pričiniti naivna, no upozoravamo na sličnu prekrasnu zbirku bečkog gradskog muzeja.

Jedna vitrina rezervirana je za znakove zagrebačkih društava. U jednoj vidimo razne nacрте zagrebačkih gradjevina, od kojih se ističe napose nacrt za namišljeno kazalište na Jelačićevom trgu (istočna strana).

U vitrini do prozora vidimo razne crkvene uspomene. Tu se nalazi i stari križ XVI. vieka, što ga je nekada čuvao naš dični zagrebački historiograf Ivan Tkalčić. Zanimljiv je i bronsani — rek bi romanski — križić, nadjen u Medveščaku.

Medju ovim starinama vidimo jedan šiljak zastave i dvoglavog orla izradjena rukom od željeza, na kojem je gravirano, da ga je u Zagrebu našao god. 1792. neki Maretić.

U vitrini medju prozorima vidimo planove grada Zagreba iz XVI. vieka, što su nadjeni u državnom arhivu u Draždjanima, a gradu Zagrebu ih je u fotografiji darovao profesor Cornelius Gurliitt.

Od cehovskih predmeta iztaknuti nam je: zastave klesarskog i tesarskog ceha; na drvu slikani znak čizmarskog ceha, koji je nekad resio cehovski zavjetni oltar u župnoj crkvi sv. Marka, te tri cehovske škrinje iz XVIII. i XIX. vieka.

Nadalje se tu nalazi sablja Augusta Šenoe iz njegovih djačkih vremena; uz ovu nalazi se žara, koja je nekada služila za glasovanje gradskih viećnika.

Zbirka gradskih pečatnjaka prilično je brojna, te se u njoj nalaze pečatnjaci od XIV. vieka sve do današnjih vremena. U zbirci ključeva zagrebačkih najinteresantnija su tri i to: ključevi kamenitih, novih i mesničkih vrata, koji su se simbolički

predavali načelniku zagrebačkomu i banu hrvatskomu kod ustoljenja, a kralju, kad je dolazio Zagrebu u pohode.

Na kojem je stupnju bio nekoć naš bravrarski obrt, najbolje dokazuje cizelirana gvozdena kasetta sa umjetnom bravom, koju je izradio neki kalfa kao »majstorštuka«.

U posebnoj se vitrini čuvaju spomene na ilirsko doba. U njoj su slike starog Mirogoja sa Gajevom vilom; cvieće, što ga je donio iz bečkog zatvora; biela svilenka vrba narodne garde itd.

Pri kopanju temelja za novu vladinu palaču na Markovu trgu našlo se raznih predmeta, a medju njima i lončić iz grafitu za talenje zlata. Svi se ti predmeti čuvaju u posebnom ormaru, a do njih su spremljene zbirke medalja, spomenica i starinskih ključanica.

Za poznavanje našeg obrta zanimivi su vrčevi od majolike pečeni u zagrebačkim lončarnama u Novoj Vesi, a razvitak grada Zagreba jasno nam predočuju slike starog Zagreba i to od godina 1639., 1792., 1822., 1861. — drvorez izradio u Zagrebu neki Zasehe; nadalje slika stare Streljane u Tuškancu sa slikama kneza Jurja grofa Orsicha, pukovnika zagrebačkih streljaca i kume grofice Franjke Drašković.

Još je tu skrinja iz XVIII. vieka, u kojoj su se čuvale najvažnije gradske izprave, dok se zlatna bula od 1242., za sada još čuva u gradskoj blagajni.

Na spomen boravka blagopokojnog kraljevića Rudolfa u Zagrebu god. 1888. čuva se u posebnoj vitrini tintarnica i gušće pero, kojim je potpisao izpravu uzdanu u temelje te žlica i kladivo, kojim je uzidao temeljni kamen sadašnje Rudolfove vojarne.

Kao osobita riedkost čuva se šah, što ga je muzeju poklonio presv. g. odjeljni predstojnik dr. Milan A m r u š. Taj je šah umjetnina prvog reda; izradio ga je arhitekt Otto Hieser, a figure od slonove kosti izradjene prikazuju osobe, koje su vodile bitku kod Pavie god. 1525.

U južnoj sobi gradskog muzeja čuva se stara hrvatska željezna ratna blagajna iz XVIII. stoljeća, zatim ura, koju je u XVIII. vieku izradio zagrebački urar Petar Mrzljak, a koja još danas posve točno pokazuje vrieme. Vatrogastvo starog Zagreba predočuje nam veliko limeno doglasalo i 2 svjetiljke sa vatrojavnog tornja na dvercima.

U toj se sobi nalaze i stari portreti Ignjata Brlića i supruge mu, krasan portret biskupa Aleksandra Alagovića, te drvorez Skenderberga, što ga je u Zagrebu izradio Ivan Weitz.

Osim toga se tu nalaze drveni kipovi Isusa, Marije, Marije Magdalene, Sv. Ivana, za tim slika »ranjenoga Jezusa«, koja je do osnutka bolnice milosrdne braće stajala u kapelici na Harmici (Jelačićevom trgu), liepi tabernakul iz crkve sv. Marka i dvije kariatide sa starih orgulja iste crkve.

Na njemački Zagreb sjećaju nas u tri okvira umetnuti, iz tkanine izradjeni likovi raznih redovnika i redovnica, te alegorija, što ih je izradila god. 1827. neka Karolina Rosenau.

Pokrajina.

U Zagrebu, 6. lipnja.

Odriče spomen-ploče Ivanu Lepušiću u Apatovcu. I opet su »Braća hrvatskog zmaja« zasvjedočila svoj maran rad, postavivši spomen-ploču hrvatskomu učitelju, piscu i pjesniku Ivanu Lepušiću u Apatovcu. Pozivu učiteljskoga društva za grad i kotar Križevci odazvala su se »Braća hrvatskog Zmaja« i zajedno sa spomenutim društvom priredila spomen-slavu tomu skromnomu radniku na polju prosvjete.

Po ustanovljenom programu zaputiše se »Braća hrvatskog Zmaja« u subotu poslije podne vlakom do Križevaca, gdje su bila od mjestnoga odbora učiteljskoga društva za grad i kotar Križevci te mjestnih pjevačkih i inih društava, kao i mnogobrojnog občinstva upravo sjajno dočekani. Uz zvukove »Liepe naše . . .« dojurio je vlak u stanicu, gdje su gosti pozdravljeni oduševljenim klicanjem »Živili!« Na kolodvoru su pozdravili predsjednici odbora »Braća hrvatskog Zmaja«. Pošto se je u ime »Zmaja« za taj pozdrav